

Lukiodiplomiselvitys 2020

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama lukiodiplomeita koskeva selvitysryhmä jätti 12.1.2021 selvityksensä ministeriölle. Selvityksessä on kuvattu diplomien nykytilaa sekä esitetty diplomijärjestelmän kehittämissuoritukset sekä niistä aiheutuvat muutostarpeet ja kustannukset. Pyydämme teitä tutustumaan mainittuun selvitykseen ja ottamaan kantaa jäljempänä esitettyihin kysymyksiin.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kunkin kysymyksen kohdalla viitataan raportin kyseiseen tekstikohtaan.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 26.2.2021.

Valmistelijat

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat johtaja Tiina Silander, (tiina.silander@minedu.fi) ja opetusneuvos Heikki Blom (heikki.blom@minedu.fi).

Linkit

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-852-6> - Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatteko

- ☐ a) lukiokoulutuksen järjestäjän roolissa
- ☐ b) lukion rehtorin roolissa
- ☐ c) lukion opettajan tai opinto-ohjaajan roolissa
- ☐ d) opiskelijan roolissa
- ☐ e) jonkin sidosryhmän, järjestön edustajan tai edunvalvontaorganisaation roolissa
- ☐ f) korkeakoulutuksen järjestäjän roolissa
- ☐ g) korkeakoulutuksen opiskelijavalintahenkilöstön roolissa
- ☐ h) korkeakoulun opetushenkilöstön roolissa
- ☐ i) kansalaisena
- ☐ j) muussa roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

- ☐ 1) Vastaavat täysin
- ☐ 2) Vastaavat jossain määrin
- ☐ 3) En osaa sanoa
- ☐ 4) Eivät vastaa juurikaan
- ☐ 5) Eivät vastaa lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

- ☐ 1) Vastaavat täysin
- ☐ 2) Vastaavat jossain määrin
- ☐ 3) En osaa sanoa
- ☐ 4) Eivät vastaa juurikaan
- ☐ 5) Eivät vastaa lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

- ☐ 1) Ovat täysin
- ☐ 2) Ovat jossain määrin
- ☐ 3) En osaa sanoa
- ☐ 4) Eivät ole juurikaan
- ☐ 5) Eivät ole lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

- ☐ 1) Ovat täysin
- ☐ 2) Ovat jossain määrin
- ☐ 3) En osaa sanoa
- ☐ 4) Eivät ole juurikaan
- ☐ 5) Eivät ole lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

- ☐ 1) Ovat täysin
- ☐ 2) Ovat jossain määrin
- ☐ 3) En osaa sanoa
- ☐ 4) Eivät ole juurikaan
- ☐ 5) Eivät ole lainkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammissa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

- ☐ 1) Ovat täysin
- ☐ 2) Ovat jossain määrin
- ☐ 3) En osaa sanoa
- ☐ 4) Eivät ole juurikaan
- ☐ 5) Eivät ole laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

G) Luvussa 8 esitettiin selvitysryhmän johtopäätökset ja suositukset. Seuraavissa kohdissa pyydämmekin teitä ottamaan kantaa selvitysryhmän esittämiin johtopäätöksiin ja suosituksiin.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemmasi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- ☐ 1) Olen täysin samaa mieltä
- ☐ 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- ☐ 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- ☐ 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- ☐ 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko-/virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä

- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukiodien kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- ☐ 1) Olen täysin samaa mieltä
- ☐ 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- ☐ 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- ☐ 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- ☐ 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- ☐ 1) Olen täysin samaa mieltä
- ☐ 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- ☐ 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- ☐ 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- ☐ 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- ☐ 1) Olen täysin samaa mieltä
- ☐ 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- ☐ 3) En ole samaa, enkä eri mieltä

- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

- 1) Olen täysin samaa mieltä
- 2) Olen jokseenkin samaa mieltä
- 3) En ole samaa, enkä eri mieltä
- 4) Olen jokseenkin eri mieltä
- 5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Selvitysryhmän esityksen mukaan lainsäädännöllisesti johtopäätökset ja suositus -osiossa esitetyt toimet aiheuttaisivat muutoksia useaan lukiokoulutusta säätelevään lakiin ja asetukseen. Kolmen lukiodiplomin ulottaminen jokaista lukiokoulutuksen järjestäjää velvoittavaksi aiheuttaisi seuraavat muutostarpeet:

- Muutos lukiolain (714/2018) 11 §:n 2 momenttiin.
- Lisäksi lukioasetuksen (810/2018) 10 §:n 1 momentin soveltamiskäytäntöön tulisi muutos, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö voisi halutessaan hoitaa informaatio-ohjauksella. Ylioppilastutkinnon rakenteeseen esitetyillä muutoksilla olisi myös säädösvaikutuksia.
- Ylioppilastutkinnosta annettua lakia (205/2019) jouduttaisiin muuttamaan 10 §:n (ylioppilastutkinnossa suoritettavat kokeet) ja 19 §:n osalta (tutkintotodistus) sekä mahdollisesti 3 §:n osalta (ylioppilastutkinnon kokeet).
- Lukiolakia (714/2018) tulisi vastaavasti muuttaa 39 §:n 2 momentin osalta (todistukset). Opetussuunnitelmallisesti johtopäätökset ja suositus -osiossa esitetyt toimet aiheuttaisivat muutostarvetta lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a), kohtaan 3.1. / opintojen rakenne, kohtaan 5.6. todistukset ja niihin tehtävät merkinnät sekä kohtaan 6.23. / lukiodiplomit. Lisäksi tulee varmistaa, soveltuuko valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä an-nettu laki (884/2017) sellaisenaan näihin muutoksiin.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Johtopäätös-luvussa selvityshenkilöt suosittelevat kolmen oppiaineen lukiodiplomin muuttamista koulutuksen järjestäjää velvoittavaksi. Yhteensä ns. pohjakursseja näissä lukiodiplomeissa edellytettäisiin 12 kappaletta. Näissä oppiaineissa lukiodiplomien suorittamisen rakenteet selvityshenkilöiden kyselyn mukaan jo aika hyvin kunnossa.

Selvityksen vastauspro-sentit todettiin jääneen alhaisiksi.

Valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksesta (810/2018) sekä lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa kuvataiteessa sekä musiikissa on opiskelijalle tarjolla kaksi pakollista lukiokurssia sekä kaksi valtakunnallista syventävää lukiokurssia. Liikunnassa on vastaavasti kaksi pakollista ja kolme valtakunnallista syventävää lukiokurssia.

Näiden tietojen perusteella voitaneen selvityshenkilöiden mukaan arvioida, että kovin suuria kustannuspaineita pohjakurssien lisäjärjestämisen osalta ei aiheutuisi. Lukiodiplomin suorittaminenhan aiheuttaisi myös lukiodiplomikurssien järjestämistarvetta ja tätä selvityshenkilöiden tekemän kyselyn mukaan ei toteuteta jokaisessa lukiossa kaikissa näissä aineissa.

Mikäli kolmen lukiodiplomin järjestäminen ulotetaan kaikkia koulutuksen järjestäjä velvoittavaksi, selvityksessä esitetään, että lukiokoulutuksen kustannuspohjaan, josta valtionosuus määräytyy, lisättäisiin yhteensä 4,05 M€. Tätä on perusteltu sillä, että kaikki lukiodiplomikurssit tulisivat huomioiduksi kustannuspohjaan. Tätä kustannusta voidaan merkittävästi alentaa luomalla kansallinen rakenne etä- ja virtuaaliopetuksen varaan pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien osalta.

Selvityshenkilöt eivät esitä lukiodiplomien pohjakurssien ulottamista lukiokoulutuksen kustannuspohjaan, koska selvityksen mukaan niiden rakenteet ovat jo suurelta osin kunnossa. Raportissaan laskettu, että niiden lukiodiplomien osalta, joissa näitä diplomeita ei ole voitu järjestää, lisäkurssien tarve olisi 519 kurssia.

Kaiken kaikkiaan kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiokurssien laajentaminen kaikkia koulutuksen järjestäjiä velvoittaviksi aiheuttaisi 1 650 lukiokurssin lisätarpeen. Näistä kursseista 68,5 % olisi lukiodiplomikursseja, joita esitetään siis kustannuspohjaan. Lukioilta puuttuu myös diplomien suorittamiseksi vaadittavia pohjakursseja, 31,5 % 1 650 lukiokurssista.

Mikäli selvityshenkilöiden suositus lukiodiplomien aseman vahvistamisesta osana yo-tutkintoa etenisi, se aiheuttaisi ulkopuolisen arvioinnin toteuttamisen osalta lisäkustannuksia. Selvityshenkilöt esittävät, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyisi perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta. Yksittäinen lukiodiplomi korvattaisiin tälle verkostolle 94 €:n korvauksella (sis. sivukulut). Jos oletetaan, että muutos kasvattaisi lukiodiplomien määrää nykyisestä 6,3 prosentista ylioppilaita 15 prosenttiin ylioppilaita, kustannusvaikutus olisi n. 0,41 M€. Tässä laskelmassa on tukeuduttu vuoden 2019 yo-tutkintonsa valmiiksi saaneiden ylioppilaiden lukumäärään.

Ylioppilastutkintolautakunnan kehittämis- ja toimeenpanosuunnitelman 2019–2022 mukaan ylioppilastutkintolautakunnan bruttomenot vuonna 2019 olivat 9,527 M€ ja bruttotulot 6,918 M€. Bruttotulot koostuivat tutkintomaksuista. Tässä esitetyt kansallisen arviointiverkoston tulopohjaksi koulutuksen järjestäjien tilittämät arviointikorvaukset, yhteensä 0,41 M€. Jos tulopohja kattaisi yhtä suuren osuuden toiminnasta kuin ylioppilastutkintolautakunnan osalta (72,6 %), arviointikeskuksen toimintamenot vuosittain olisivat 0,52 M€. Ylioppilastutkintolautakunnan osalta tässä raportissa esitetyt muutokset aiheuttaisivat lisätyötä ja -kustannuksia.

Johtopäätöslistauksessa on useita kohtia, joissa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi

informaatio-ohjauksellaan ohjata maan kehittäjlukioiden kehittämistehtävät tukemaan tätä muutosprosessia.

Lukiodiplomijärjestelmän uudistuminen ja vahvistuminen aiheuttaisi myös laajaa täydennyskoulutusta kuvataiteen, liikunnan ja musiikin, teknologian sekä yrittäjyyden ja työelämätaitojen osalta. Mikäli jokaisesta lukiosta näihin koulutuksiin osallistuisi yksi opettaja, kustannusvaikutus olisi selvityshenkilöiden mukaan karkeasti arvioiden 565 500 €. Tämä kustannus syntyisi kouluttajan palkoista ja koulutuksen järjestäjän kustannuksista ja on laskettu Opetushallituksen perimien koulutuspäiväkustannusten mukaisesti.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

- 1) Kyllä vastaavat täysin
- 2) Kyllä vastaavat suurelta osin
- 3) En osaa sanoa
- 4) Eivät vastaa suurelta osin
- 5) Eivät vastaa laisinkaan

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

Silander Tiina
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Blom Heikki
Opetus- ja kulttuuriministeriö